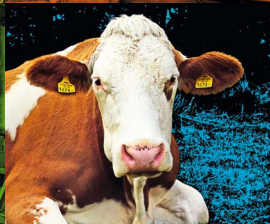

Европейска
комисия

СЛУЖИТЕЛ, ОТГОВАРЯЩ ЗА ХУМАННОТО
ОТНОШЕНИЕ КЪМ ЖИВОТНИТЕ В
ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ

Здравеопазване
и потребители

1. ВЪВЕДЕНИЕ

Новият регламент на ЕС за хуманното отношение към животните, приложим към клиниците (Регламент 1099/2009), изисква от операторите на клиници да назначат квалифицирано лице — **служител, отговарящ за хуманното отношение към животните** — за да се гарантира изпълнението на стандартните оперативни процедури с цел правилно разбиране и прилагане на правилата за хуманно отношение към животните.

Въпреки това назначаването на служител, отговарящ за хуманното отношение към животните, не е задължително за малките клиници (вж. стр. 25).

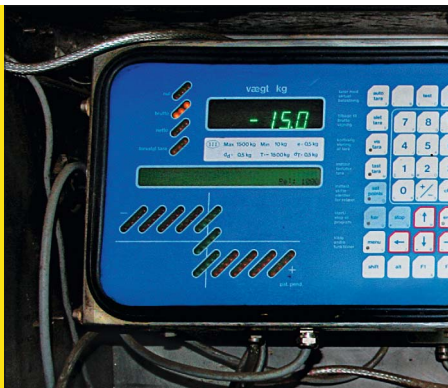

Независимо че операторът на клиницата носи цялата юридическа отговорност за спазването на правилата на ЕС, служителят, отговарящ за хуманното отношение към животните, е технически отговорното лице за практическото прилагане на това задължение.

Служителят, отговарящ за хуманното отношение към животните, е основното лице, гарантиращо, че всички оператори на клиници спазват правилата на ЕС за хуманно отношение към животните.

Техните отговорности са ясно определени в законодателството на ЕС¹ и с цел изпълнението им служителите, отговарящи за хуманното отношение към животните, трябва да бъдат специално квалифицирани и официално назначени.

¹ по-специално в член 17 от Регламент (ЕО) № 1099/2009 на Съвета от 24 септември 2009 г. относно защитата на животните по време на умъртвяване (Официален вестник на Европейския съюз, L 303/1, 18.11.2009 г.)

Настоящото ръководство предоставя указания за стъпките, свързани със задачите на служителя, отговарящ за хуманното отношение към животните в Европейския съюз.

2. ПРОФИЛ НА СЛУЖИТЕЛЯ И ЗАДАЧИТЕ

Компетентните органи отговарят за официалните контролни механизми относно изпълнението на правилата за хуманно отношение към животните от страна на стопанските оператори в кланиците.

Като цяло служителят, отговарящ за хуманното отношение към животните, е **лице за контакт** пред компетентните органи от името на оператора на кланицата, **дава**

насоки на персонала на кланичната линия и **проверява** дали инструкциите са изпълнени на практика.

Въпреки че ролята на служителя, отговарящ за хуманното отношение към животните, е основно от оперативен характер, той/тя е **най-подходящото лице като източник на съвети** за оператора на кланица във връзка с инвестиции за ремонти дейности и ново оборудване. Някои правила на ЕС относно разположението, конструкцията и оборудването не се прилагат незабавно по отношение на съществуващи кланици, но стават задължителни от декември 2019 г. и затова трябва да се предприемат необходимите приготовления, така че кланицата да ги е изпълнила до посочената дата.

Това изисква експертен опит. Също така е необходимо разработването на **стандартни оперативни процедури (СОП)** за кланицата, за която носи отговорност служителят. Служителят, който отговаря за хуманното отношение към животните, трябва и да следи за ефективното спазване на посочените СОП и да води точен отчет за предприетите действия.

Служителят, отговарящ за хуманното отношение към животните, трябва да разполага с достатъчно **правомощия и техническа квалификация**, включително да познава задълбочено съответните правила на ЕС, за да дава насоки на персонала на кланичната линия (вж. стр. 6).

В законодателството има изрични изисквания за някои СОП. Те се отнасят до:

- *ключови параметри на зашеметяването (вж. стр. 9);*
- *проверка на въздействието от зашеметяването (вж. стр. 16)*
- *поддръжка и използване на оборудването за фиксиране и зашеметяване (вж. стр. 19)*

Други СОП са необходими, за да се гарантира спазването на изискванията (вж. стр. 22).

Служителят, отговарящ за хуманното отношение към животните, трябва да гарантира, че СОП се знаят и разбират от съответния персонал (вж. стр. 22)

Служителят трябва също така да води отчет за действията, които предприема в хода на изпълнение на задълженията си, за да се гарантира, че СОП са въведени и се спазват (вж. стр. 24).

3. КАЧЕСТВА И КВАЛИФИКАЦИЯ НА СЛУЖИТЕЛЯ, ОТГОВАРЯЩ ЗА ХУМАННОТО ОТНОШЕНИЕ КЪМ ЖИВОТНИТЕ

Служителят, отговарящ за хуманното отношение към животните, следва да разполага с достатъчно правомощия и техническа квалификация, за да дава съответните насоки на персонала на кланичната линия.

Служителят, отговарящ за хуманното отношение към животните, трябва да притежава свидетелство за квалификация за всички операции, извършвани в клиниката, за която отговаря.

Свидетелствата за квалификация се издават от органите на държавите членки въз основа на успешно положени пред независим орган изпити по предмети, които съответстват на категориите животни и операции. Операциите могат да включват:

- *манипулации и грижа за животните, преди да бъдат фиксирани;*
- *фиксиране на животните с цел зашеметяване или умъртвяване;*
- *зашеметяване на животни; оценка на ефективността на зашеметяването;*
- *окачване или повдигане на живи животни;*
- *обезкръвяване на живи животни;*
- *заколване;*
- *резервни методи за зашеметяване и/или умъртвяване.*

Служителят, отговарящ за хуманното отношение към животните, трябва да разполага с достатъчни правомощия, за да изисква от целия персонал да изпълнява задълженията си в съответствие с правилата на ЕС за хуманно отношение към животните и с конкретните СОП, установени за съответната клиника.

Служителят трябва да гарантира, че операциите се изпълняват от лица, притежаващи съответното ниво на компетентност, за да се предпазват животните от всяка болка, уплах или страдание, които могат да бъдат избегнати, и при необходимост да осигури обучение, признато и утвърдено от страна на съответните национални органи.

Служителят, отговарящ за хуманното отношение към животните, също така трябва да разполага с необходимите правомощия, за да следи за изпълнението на евентуални оздравителни действия с цел спазване на нормите на ЕС и конкретните СОП.

Следователно служителят, отговарящ за хуманното отношение към животните, трябва да бъде надлежно упълномощен от оператора на клиниката, за да упражнява необходимите правомощия за изпълнение на задълженията си. Препоръчително е той/тя да бъде пряко подчинен на оператора на клиниката.

Операторът на всяка клиника назначава служителя, отговарящ за хуманното отношение към животните, за да съдейства за спазването на съответните правила на ЕС за хуманно отношение към животните.

Служителят, отговарящ за хуманното отношение към животните, докладва по всички въпроси, свързани с хуман-

ното отношение към животните, на оператора на клиниката, особено ако се изисква управленско решение.

4. КЛЮЧОВИ ПАРАМЕТРИ НА ЗАШЕМЕТЯВАНЕТО

Служителят, отговарящ за хуманното отношение към животните, трябва да познава всички аспекти на параметрите на зашеметяването² за видовете животни и операциите, извършвани в клиниката, за която отговаря.

В законодателството са установени изисквания за зашеметяването, но някои параметри следва да се определят от оператора на клиниката („ключови параметри“). Оттук следва, че ролята на служителя, отговарящ за хуманното отношение към животните, е да определи тези ключови параметри и да следи за изпълнението им.

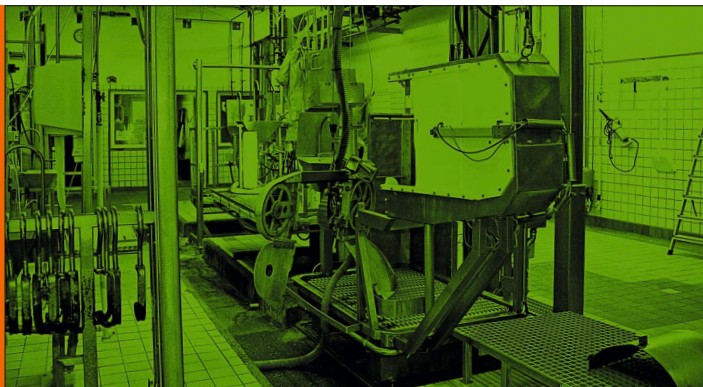
² Вж. приложение 1 към регламента за пълния списък на методите за зашеметяване и съответните спецификации

По отношение на **устройството с проникващ прихватен болт** трябва да се определят и следят: място и посока на изстрела, подходяща скорост, изходна дължина и диаметър на болта (в зависимост от размера и вида на животното) и максимален интервал между зашеметяването и клането/умъртвяването (s).

По отношение на **техниките за зашеметяване с електрически ток** трябва да се определят ключови параметри.

При **зашемяване с електрически ток единствено през главата** трябва да се определят и следят: минимална сила на тока (A или mA) в зависимост от категорията животни, минимален волтаж (V), максимална честота (Hz), минимално време на излагане, максимален

интервал между зашеметяването и клането/умъртвяването (s), честота на калибриране на оборудването, оптимизиране на протичащия ток, предотвратяване на електрошок преди зашеметяването и позиция и контактна повърхност на електродите.

При **зашемяване през главата и тялото с електрически ток** трябва да се определят и следят: минимална сила на тока (A или mA) в зависимост от вида животни, минимален волтаж (V), максимална честота (Hz), минимално време на излагане, честота на калибриране на оборудването, оптимизиране на протичащия ток, предотвратяване на електрошок преди зашеметяването, позиция и контактна повърхност на електродите и максимален интервал между зашеметяването и клането (s) при обикновено зашеметяване/зашемявания.

При **зашеметяване с електрически ток във водна баня** трябва да се определят и следят: минимална сила на тока (A или mA), минимален волтаж (V), максимална честота (Hz) в зависимост от вида на животните, минимално време на излагане, честота на калибриране на оборудването, предотвратяване на електрошок преди зашеметяването, свеждане на болката при окачване до минимум, оптимизиране на протичащия ток, максимална продължителност на окачването преди водната баня, минимално време на излагане за всяко животно, потапяне на птиците до основата на крилете и максимален интервал между зашеметяването и клането/умъртвяването (s.) при честота над 50 Hz.

По отношение на **методите с използване на газ** трябва да се определят ключови параметри.

При **висока концентрация на въглероден диоксид** трябва да се определят и следят: ниво на концентрация на въглеродния диоксид, продължителност на излагането, максимален интервал между зашеметяването и

клането (s) при обикновено зашеметяване, качество на газа и температура на газа.

При **въглероден диоксид на два етапа** трябва да се определят и следят: концентрация на въглеродния диоксид, продължителност на излагането, качество на газа и температура на газа.

При **въглероден диоксид в комбинация с инертни газове** трябва да се определят и следят: концентрация на въглеродния диоксид, продължителност на излагането, максимален интервал между зашеметяването и клането/умъртвяването (s) при обикновено зашеметяване, качество на газа, температура на газа и концентрация на кислород.

При **инертните газове** трябва да се определят и следят: концентрация на кислород, продължителност на излагането, максимален интервал между зашеметяването и клането/умъртвяването (s) при обикновено зашеметяване и температура на газа.

ОБОБЩЕН СПИСКЪК ЗА ПРОВЕРКА НА ЗАШЕМЕТЯВАНЕТО

Механично зашеметяване

✓ Място и посока на изстрела	
✓ Подходяща скорост	
✓ Максимален интервал (s) между зашеметяването и клането	
+ плюс	
✓ Устройство с проникващ прихванат болт	Изходна дължина и диаметър на болта

Зашемяване чрез електрически ток

✓ Минимална сила на тока (A или mA)	
✓ Минимална мощност (V)	
✓ Максимална честота (Hz)	
✓ Минимално време на излагане	
✓ Максимален интервал (s) между зашеметяването и клането	
✓ Честота на калибриране на оборудването	
✓ Оптимизиране на текущия ток	
✓ Предотвратяване на електрошок преди зашеметяване	
+ плюс	
✓ Зашемяване с електрически ток единствено през главата и през главата и тялото	Позиция и контакт на повърхност на електродите
✓ Електрически ток във водна баня	Свеждане на болката при окачване до минимум

Максимална продължителност на окачването преди водната баня	
Потопяне на птиците до основата на крилете	

Зашеметяване с газ

✓ Концентрация на газ	
✓ Продължителност на излагането	
✓ Температура на газа	
+ плюс	
✓ Висока концентрация на въглероден диоксид	Качество на газа
	Максимален интервал (s) между зашеметяването и клането
✓ Въглероден диоксид на два етапа	Качество на газа
✓ Въглероден диоксид в комбинация с инертни газове	Качество на газа
	Максимален интервал (s) между зашеметяването и клането
	Концентрация на кислород
✓ Инертни газове	Качество на газа
	Максимален интервал (s) между зашеметяването и клането
	Концентрация на кислород

5. ПРОВЕРКА НА ЗАШЕМЕТЯВАНЕТО

Животните не трябва да показват признаци на съзнание или чувствителност в периода между края на процеса на зашеметяването и смъртта.

Изпълнението на процедура за зашеметяване изисква някои технически условия, чиято сложност невинаги предполага добри резултати. Поради това е **от основно значение редовно да се проверява ефективността на зашеметяването**, както и необходимата продължителност за умъртвяването на животното, без то да се върне в съзнание.

Служителят, отговарящ за хуманното отношение към животните, е длъжен да гарантира спазването на това изискване. Това означава, че първо се изготвя **процедура за наблюдение** и се правят редовни проверки, като в СОП се определят мерките, които следва да се предприемат, ако при проверките се установи неспазване на посоченото изискване.

Проверките трябва да се извършват върху **представителна извадка от животни**, а честотата им се определя в зависимост от резултата от предишни проверки и от всички фактори, които могат евентуално да повлияят на ефективността на процеса на зашеметяване, като промените във връзка с вида или големината на животните, които са подложени на клане, или работния режим на персонала.

Ако при проверките се установи, че животното не е зашеметено по подходящ начин, трябва незабавно да се приложат подходящите мерки, уточнени в съответната СОП.

В случай че животните са подложени на клане без предварително зашеметяване (ако е надлежно разрешено съгласно националните разпоредби), са **необходими систематични проверки**, за да се гарантира, че животните не показват признаци на съзнание или чувствителност, преди да бъдат освободени от фиксирането, и не проявяват никакви признаци на живот, преди да бъдат подложени на почистване или попарване.

Наблюдението трябва да гарантира резултати с висока степен на достоверност. СОП, уреждащи процедурата, трябва да изискват да се посочат:

- *имената на лицата, отговарящи за процедурата за наблюдение;*
- *показателите за установяване на признаци за безсъзнание и за съзнание или чувствителност у животните;*
- *показателите за установяване на липса на признаци за живот при животните, подложени на клане без зашеметяване;*
- *критерии, за да се определи дали резултатите, установени от показателите, са задоволителни;*
- *обстоятелствата и/или времето за провеждане на наблюдението;*
- *броя животни във всяка извадка, която трябва да бъде проверена по време на наблюдението;*
- *подходящи процедури, за да се гарантира, че в случай на неизпълнение на даден критерий операциите по зашеметяване или умъртвяване се преразглеждат с цел установяване на причините за евентуалните недостатъци и на промените, които трябва да се внесат в тези операции.*

За всяка кланична линия трябва да се въведе специална процедура за наблюдение.

Vægt: 276
SlgNr: 02729

6. ПОДДРЪЖКА И ЕКСПЛОАТАЦИЯ НА ОБОРУДВАНЕТО

Служителят, отговарящ на хуманното отношение към животните, трябва да проверява дали оборудването за фиксирането и зашеметяването се използва правилно, за да се постигнат оптимални условия за хуманно отношение към животните.

Производителите на оборудване за фиксиране и зашеметяване трябва да осигурят инструкции за експлоатация и поддръжка на такова оборудване в зависимост от вида животни, категориите, количествата и/или теглото на животните, за които е предназначено. Следователно служителят, отговарящ за хуманното отношение към животните, трябва да гарантира, че тези инструкции се знаят и изпълняват надлежно от съответния персонал на клиниката.

Служителят, отговарящ за хуманното отношение към животните, може също така да допълни и/или адаптира инструкциите на производителя, за да се постигнат добри резултати от тези видове оборудване в условията на съответната клиника.

7. ГАРАНТИРАНЕ НА ДОБРИТЕ ПРАКТИКИ

Законодателството на ЕС предвижда оперативни правила относно манипулациите и фиксирането на животните в кланиците.

Служителят, отговарящ за хуманното отношение към животните, трябва да гарантира, че оперативните изисквания са заложили надлежно в СОП на кланицата.

По-специално служителят, отговарящ за хуманното отношение към животните, трябва да гарантира, че условията за хуманно отношение към всяка партия животни се оценяват системно, за да се установят приоритетите при третирането.

Служителят, отговарящ за хуманното отношение към животните, трябва:

- *да определи кои животни имат специфични нужди, свързани с хуманното отношение към тях (по-специално неотбитите животни, кърмещите млечни животни, родилите по време на пътуването женски или доставени в контейнери животни);*
- *да избере съответните мерки, които трябва да бъдат предприети (незабавно клане, по-специално при животни, които не са в състояние да вървят, които трябва да бъдат умъртвени, където лежат, или, ако незабавното клане не е възможно, да се осигурят подходящи условия за доене, сучене или доставяне на вода).*

Служителят, отговарящ за хуманното отношение към животните, е длъжен и редовно да проверява условията и здравословното състояние на животните в съоръженията за настаняване.

Също така служителят, отговарящ за хуманното отношение към животните, трябва да установи СОП за оперативните процедури в клиниката, които могат да се отразят на хуманното отношение към животните.

Те трябва да включват пристигането, преместването и манипулациите с животните, включително:

- *бързото разтоварване и последващото клане без излишно забавяне, но и без ненужно подканване на животните от кошарите за държане;*
- *подходящи условия за настаняване в съответните места, за хранене и спане, както и ясни обозначения за времето на пристигане върху всяка кошара;*
- *подготовка и готовност за незабавна употреба на изолационните кошари за животни, изискващи специални грижи;*
- *качество и манипулации с контейнерите, в които се транспортират животните;*
- *ясни обозначения за действия при манипулациите, които са забранени (списък с действия, които биха причинили болка или страдание, или представляват опасност от нараняване), както и на позволените (ясно определящи съответните допустими граници и условия);*
- *методология и практика на зашеметяването, клането и манипулациите.*

8. ГАРАНТИРАНЕ, ЧЕ ПРАВИЛАТА СЕ ЗНАЯТ И РАЗБИРАТ

Служителят, отговарящ за хуманното отношение към животните, трябва да гарантира, че СОП се знаят и разбират от съответния персонал в зависимост от задачите му в кланицата.

Това предполага разработването на **комуникационна и образователна стратегия** за вътрешна употреба в кланицата.

Примерни материали, които могат да бъдат полезни за това, са: плакати, списъци с процедури, изображения или снимки, които нагледно показват какво (не) трябва да се прави.

Служителят, отговарящ за хуманното отношение към животните, трябва или да изготви, или да набави под-

ходящи материали от такова естество, както и да провери дали се използва правилен изказ.

Също така законодателството на ЕС изисква персонала, който участва в манипулациите с животните, да притежава свидетелство за квалификация, съответстващо на задълженията му. Въпреки че свидетелството се издава единствено от официален орган, **служителят, отговарящ за хуманното отношение към животните, допринася за обучението на персонала** със своите разяснения и базова информация, които са необходими за получаването на свидетелството.

Служителят, отговарящ за хуманното отношение към животните, носи отговорност и **да проверява дали персоналът притежава подходящите знания и умения** за изпълнение на задълженията си, и при необходимост се намесва, за да се предприемат мерки за поддържане на квалификацията.

9. ВОДЕНЕ НА ЗАПИСИ

Служителят, отговарящ за хуманното отношение към животните, трябва също така да води записи за дейностите, които предприема в хода на изпълнение на задълженията си, за да се гарантира, че СОП са въведени и се спазват.

Тези записи касаят действията, които служителят е предприел с цел подобряване на хуманното отношение към животните в клиницата.

Записите трябва да се съхраняват най-малко една година. При поискване те трябва да се представят на компетентните органи.

10. ЗАДЪЛЖИТЕЛНО ЛИ Е ВЪВ ВСИЧКИ КЛАНИЦИ ДА ИМА СЛУЖИТЕЛ, ОТГОВАРЯЩ ЗА ХУМАННОТО ОТНОШЕНИЕ КЪМ ЖИВОТНИТЕ?

Назначаването на служител, отговарящ за хуманното отношение към животните, не е задължително за кланиците, в които се колят по-малко от 1 000 животински единици бозайници или 150 000 единици птици или зайци годишно. Въпреки това задълженията, свързани с описаните по-горе задачи, остават в сила и трябва да се изпълняват от оператора на кланицата.

А. „Животинска единица“ е стандартна мерна единица, която позволява сравнение между различни категории животни:

- *възрастни животни от рода на едрия рогат добитък³ и еднокопитни животни съответстват на 1 животинска единица;*
- *други животни от рода на едрия рогат добитък съответстват на 0,5 животинска единица;*
- *свине с живо тегло над 100 kg съответстват на 0,2 животинска единица;*
- *други прасета съответстват на 0,15 животинска единица;*
- *овце и кози съответстват на 0,1 животинска единица;*
- *агнета, ярета и прасенца с живо тегло под 15 kg съответстват на 0,05 животинска единица.*

³ Съгласно определението в Регламент (ЕО) № 1234/2007 на Съвета от 22 октомври 2007 г. за установяване на обща организация на селскостопанските пазари и относно специфични разпоредби за някои земеделски продукти („Регламент за единната ООП“).

11. ОКОНЧАТЕЛЕН СПИСЪК ЗА ПРОВЕРКА ПО ВРЕМЕ НА РАБОТА И ЛИЧНО ЗА ВАС

Списък по отношение на служебните задължения	
✓ Изготвили ли сте стандартни оперативни процедури (СОП) за клиниката, за която отговаряте, включващи оперативните процедури, които могат да имат отражение върху хуманното отношение към животните?	
✓ Уверихте ли се, че СОП се знаят и разбират от съответния персонал?	
✓ Създали ли сте комуникационна стратегия за правилата и СОП в клиниката?	
✓ Разбира ли се лесно комуникационната Ви стратегия от персонала на клиниката?	
✓ Установили ли сте специални СОП за проверка, че животните не проявяват признаци на съзнание или чувствителност в периода между края на процеса на зашеметяването и смъртта?	
✓ Вашите СОП конкретизират ли какви мерки трябва да се предприемат, ако при проверките се установи, че животното не е зашеметено по подходящ начин?	
✓ Можете ли да гарантирате, че тези СОП действително се спазват?	
✓ Можете ли да изискате предприемането на оздравителни действия с цел спазване на нормите на ЕС и на конкретните СОП?	
✓ Проверихте ли дали оборудването за фиксиране и зашеметяване се използва правилно?	
✓ Уверихте ли се, че оборудването се поддържа и почиства правилно?	
✓ Установили ли сте метод за наблюдение на ефективността, за да се изпълнява необходимото калибриране на оборудването за зашеметяване?	

Списък по отношение на служебните задължения

✓ Въвели ли сте специална процедура за наблюдение за всяка кланична линия?	
✓ Системно ли оценявате условията за хуманно отношение при пристигането на всяка партида животни, за да се установят приоритетите при третирането?	
✓ Проверявате ли редовно условията и здравословното състояние на животните в съоръженията за настаняване?	
✓ Водите ли точни записи на предприетите действия?	
✓ Следите ли дали записите се съхраняват най-малко една година и дали са в наличност при поискване от компетентните органи?	

Списък за Вас

✓ Притежавате ли свидетелство за квалификация за всички операции, извършвани в клиниката, за която отговаряте?	
✓ Познавате ли задълбочено съответните разпоредби на ЕС?	
✓ Упълномощени ли сте да изисквате от целия персонал да изпълнява задачите си в съответствие с нормите на ЕС за хуманно отношение към животните и със специфичните СОП, които сте установили?	
✓ Познавате ли всички аспекти на параметрите на зашеметяването за видовете животни и операциите, извършвани в клиниката, за която отговаряте?	
✓ Познавате ли инструкциите за експлоатация на оборудването, използвано в клиниката, за която отговаряте?	

Авторски права: Европейски съюз, 2012 г.
Възпроизвеждане се разрешава,
при условие че бъде посочен източникът.

Генерална дирекция

„Здравеопазване и потребители“

Европейска комисия – В-1049 Брюксел

http://ec.europa.eu/dgs/health_consumer/index_en.htm

Европейската комисия и лицата, действащи от
името на Комисията, не носят отговорност за
начина на употреба на информацията в този
документ.

ISBN 978-92-79-26098-8

